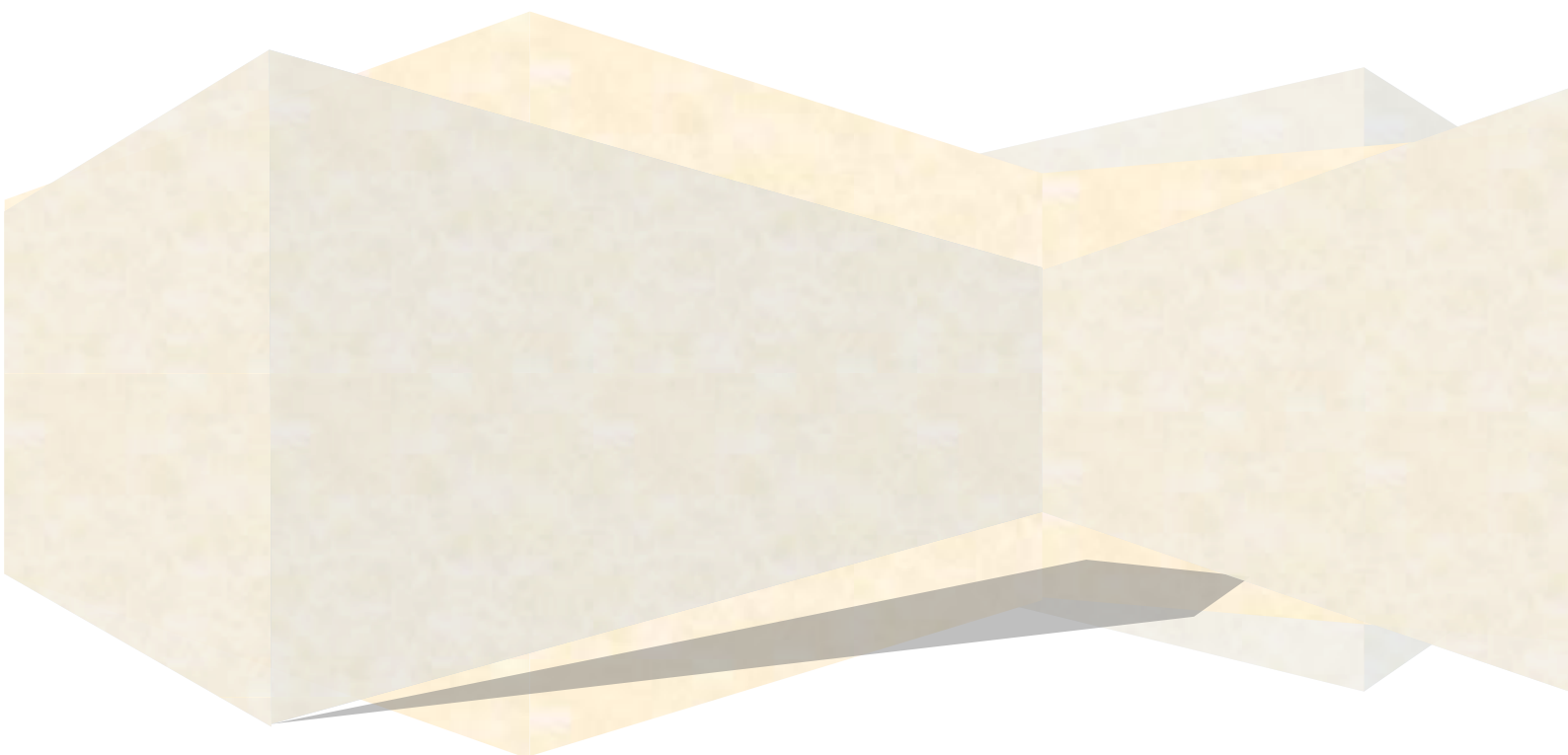

NOWY MODEL POSTĘPOWANIA KARNEGO

od inkwizycyjności
do kontradyktoryjności

*„Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny
stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne”
(art. 2 § 2 kpk)*

NOWY MODEL POSTĘPOWANIA KARNEGO

od inkwizycyjności
do kontradyktoryjności

Opracowali:

SSO Alina Bojara - Wiceprezes Sądu Okręgowego w Kielcach

Rzecznicy Prasowi Sądu Okręgowego w Kielcach:

SSO Monika Gądek-Tamborska

SSO Marcin Chałoński

NOWY MODEL POSTĘPOWANIA KARNEGO od inkwizycyjności do kontradiktoryjności

Proces inkwizycyjny:

- sąd pełni rolę śledczą;
- sąd zobowiązany jest do dochodzenia prawdy, przeprowadzania dowodów na korzyść i niekorzyść oskarżonego.

Proces kontradiktoryjny:

- występują dwie przeciwstawne strony, toczące spór;
- sąd w roli arbitra, oceniającego dowody przedstawione przez strony (trójkątny układ stosunków procesowych);
- brak zobowiązania sądu do przeprowadzania dowodów.

Założenia wprowadzanych zmian:

Ma być:

1. sprawliwiej
2. taniej
3. szybciej

Najważniejsze zmiany przewidziane w nowelizacji kodeksu postępowania karnego, wchodzące w życie z dniem 1 lipca 2015 roku

	Stan prawny przed nowelizacją	Stan prawny po nowelizacji
<p>1. Inicjatywa dowodowa</p>	<p>Sąd ma nieograniczone możliwości przeprowadzania dowodów z urzędu. W efekcie w praktyce inicjatywa dowodowa spoczywa głównie w rękach sądu.</p> <p>Art. 167 kpk</p> <p><i>„Dowody przeprowadza się na wniosek stron, podmiotu określonego w art. 416 albo z urzędu”.</i></p>	<p>Sąd może przeprowadzić dowody z urzędu tylko w wyjątkowych sytuacjach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami (np. gdy są wątpliwości co do poczytalności oskarżonego). Zasadniczo inicjatywa dowodowa jest w rękach stron. Zachowano jednak obecną zasadę prawdy materialnej.</p> <p>Art. 167 § 1 kpk</p> <p><i>„W postępowaniu przed sądem, które zostało wszczęte z inicjatywy strony, dowody przeprowadzane są przez strony po ich dopuszczeniu przez przewodniczącego lub sąd. W razie niestawiennictwa strony, na której wniosek dowód został dopuszczony, a także w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, dowód przeprowadza sąd w granicach tezy dowodowej.</i></p> <p><i>W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może dopuścić i przeprowadzić dowód z urzędu.</i></p> <p><i>§ 2. W innym postępowaniu przed sądem niż wymienione w § 1 oraz w postępowaniu przygotowawczym dowody przeprowadzane są przez organ procesowy prowadzący postępowanie. Nie wyłącza to prawa do zgłoszenia wniosku dowodowego przez stronę”.</i></p>

	<p>Art. 366 § 1 kpk</p> <p><i>„Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, a w miarę możliwości także okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstwa”.</i></p>	<p>Art. 366 § 1 kpk</p> <p><i>„Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem”.</i></p>
<p>2. Cele postępowania karnego</p>	<p>Art. 1 § 2 pkt 1 kpk</p> <p><i>„Sprawca przestępstwa ma zostać wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie ponosi odpowiedzialności”.</i></p>	<p>Art. 1 § 2 pkt 1 kpk</p> <p><i>„Sprawca przestępstwa ma zostać wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy, nie może ponieść odpowiedzialności”.</i></p>
<p>3. Nowe ujęcie zasady in dubio pro reo (art. 5 § 2 kpk)</p>	<p>Art. 5 § 2 kpk</p> <p><i>„Nie dające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego”.</i> Przepisy sugerują, że obowiązek usunięcia wszelkich wątpliwości ciąży na organie, który ma wydać rozstrzygnięcie.</p>	<p>Art. 5 § 2 kpk</p> <p><i>„Wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym rozstrzyga się na korzyść oskarżonego”.</i> Skoro to na stronach spoczywa obowiązek dostarczenia sądowi materiału dowodowego, to sąd rozstrzyga na korzyść oskarżonego te wątpliwości, których strony poprzez swoją aktywność lub poprzez jej brak nie usunęły.</p>
<p>4. Cofnięcie oskarżenia</p>	<p>Art. 14 § 2 kpk</p> <p><i>„Odstąpienie oskarżyciela publicznego od wniesionego oskarżenia nie wiąże Sądu”.</i></p>	<p>Art. 14 § 2 kpk</p> <p><i>„Oskarżyciel publiczny może cofnąć akt oskarżenia do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W toku przewodu sądowego (...) cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest za zgodą oskarżonego”.</i> Nie będzie już możliwości prowadzenia procesu mimo wycofania oskarżenia. Brak skargi będzie prowadził do umorzenia, a wniesienie ponowne aktu oskarżenia o ten sam czyn, co do zasady nie będzie możliwe.</p>

<p>5. Zwrot sprawy prokuraturze</p>	<p>Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, jeżeli akta sprawy wskazują na istotne braki (zwłaszcza potrzebę poszukiwania dowodów).</p>	<p>Art. 345 kpk uchylony</p> <p>Nie będzie już zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Sąd w razie stwierdzenia, że dowody są niewystarczające, musi wydać wyrok uniewinniający.</p>
<p>6. Cel postępowania przygotowawczego</p>	<p>Celem postępowania przygotowawczego jest m. in. ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo, wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy, wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody, zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.</p>	<p>Prokurator nie będzie dokonywał pełnej rekonstrukcji wydarzeń, ale przeprowadzi czynności w takim zakresie, w jakim jest to konieczne do decyzji o wniesieniu aktu oskarżenia (lub innego zakończenia postępowania). Prokurator będzie wnosił akt oskarżenia po utwierdzeniu się, że uzasadnione jest podejrzenie popełnienia przestępstwa, a następnie przeprowadzi dowody przed sądem. Akt oskarżenia nie będzie musiał zawierać uzasadnienia. Nie będzie się przesyłało pełnych akt śledztwa lub dochodzenia do Sądu.</p>
<p>7. Możliwości wprowadzania do procesu dowodów prywatnych</p>	<p>Na rozprawie mogą być odczytywane wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza postępowaniem karnym i nie dla jego celów (publikacje, listy, notatki etc.).</p>	<p>Na rozprawie mogą być odczytane także dokumenty prywatne sporządzone w celach procesowych. Jest to pełna realizacja zasady równości broni.</p>
<p>8. Zbieranie dowodów</p>	<p>W przepisach brak wyraźnego zakazu wykorzystania dowodu prywatnego uzyskanego za pomocą czynu zabronionego.</p>	<p>Art. 168a kpk – nowy przepis</p> <p>Niedopuszczalne ma być przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego (ograniczenie dla nielegalnych dowodów prywatnych, ale także dowodów pozyskiwanych przez organy państwa, np. w ramach przekraczających granice bezprawności działań operacyjnych).</p>
<p>9. Postępowanie uproszczone</p>	<p>Sąd może rozpoznać w trybie uproszczonym sprawy, w których było prowadzone dochodzenie, a nie śledztwo.</p>	<p>Likwiduje się tryb uproszczony.</p>

<p>10. obrońcy na żądanie</p>	<p>Oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może złożyć do sądu wnioski o ustanowienie mu obrońcy z urzędu w sytuacji, gdy nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Stan ten musi w należyty sposób wykazać.</p>	<p>Rozszerzono dostęp do uzyskania pomocy prawnej z urzędu (dotyczy obrońcy i pełnomocnika). Oskarżony, nie mający obrońcy z wyboru, w postępowaniu sądowym nie będzie już musiał wykazywać swojego ubóstwa, aby sąd wyznaczył mu obrońcę z urzędu. Wystarczy złożenie stosownego wniosku, który nie będzie potrzebny jedynie, gdy udział obrońcy będzie obligatoryjny.</p>
<p>11. Procedura odwoławcza</p>	<p>Dominuje model kasatoryjny. Oznacza on powtarzanie procesu od nowa w wyniku uchylania kolejnych orzeczeń.</p>	<p>Nacisk na model reformatoryjny, tak by sąd II instancji rozstrzygał merytorycznie, w granicach zaskarżenia i zarzutów strony. Zmiana art. 452 kpk, polegająca na uchyleniu zakazu prowadzenia przez sąd odwoławczy postępowania dowodowego co do istoty sprawy, jak również poprzez zdecydowanie szerszą możliwość wnioskowania o przeprowadzenie dowodów przed tym sądem. Przed sądem odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu, gdy strona nie składała w tym zakresie wniosku dowodowego (art. 427 § 4 kpk). Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w przypadkach określonych w art. 439 § 1 kpk (tzw. bezwzględne przyczyny odwoławcze), art. 454 kpk (<i>regulae ne peius</i>) lub też jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 kpk (nowy art. 455a kpk).</p>
<p>12. Szersza pomoc prawna dla stron procesu</p>	<p>Tylko adwokaci mają uprawnienia do obrony w sprawach karnych i karnoskarbowych.</p>	<p>Także radcy prawni uzyskają prawo do obron karnych pod warunkiem, że radca prawny nie pozostaje w stosunku pracy.</p>

